

Úvodník

Po dvou letech se vracíme k tématice odrůd a semenářství. Tentokrát volíme aspekt zdůraznění legislativních principů a také vysvětlení některých pojmů, které se v praxi zaměňují nebo jinak chápou. Tvrdění, že odrůda je základem pěstitelského úspěchu je obecně platné a u luskovin je takových příkladů mnoho. Vzpomeňme jen na revoluční skoky technologie i užití jakými byl např. přechod na odrůdy úponkového typu hrachu, na vyšlechtění bílé kvetoucí, beztaninových odrůd bobu, nebo odrůd sóji, kterým se daří i v klimaticky méně příznivých polohách oproti dřívější praxi. Pěstitelé a množitelé užívají mj. pojem farmářské osivo, ale zdaleka ne vše co je takto nazýváno skutečně farmářské osivo je. Různých ustanovení a povinností je bobužel na stovky a stalo se už ustálenou praxí posledních let, že stále dochází k úpravám, novelám a změnám. Podstatné je znát a respektovat zásadní principy právních norem týkajících se odrůd rostlin a navazujících činností, tj. jejich udržování, rozmnožování a obchodování. Dílčí kapitoly tohoto čísla by k tomu měly přispět. Chceme se ale přitom vyhnout různým úvahám o totálních změnách ve zkoušení odrůd a v semenářství, jak se skloňují v bruselských a dalších orgánech nebo obchodních společnostech. Ne vše co někomu pomáhá, je obecně správné a moudré. Problematika odrůd a jejich množení je natolik rozsáhlá, že nemůže být vyčerpávajícím způsobem uvedena na čtyřech stránkách našich Zpráv. Je proto nutné se v případě bližšího zájmu soustředit na příslušnou literaturu a aktuální prameny.

Redakční rada

ODRŮDA

Až na zcela ojedinělé výjimky jsou všechny kulturní druhy pěstovány jako odrůdy. O odrůdách a jejich šlechtění

(tvorbě a udržování) bylo publikováno mnoho tuzemských i zahraničních učebnic, článků a zpráv. Zde je jen výčet nejzákladnějších informací k připomenutí.

Definice odrůdy: Odrůda je soubor rostlin náležející k nejnižšímu stupni botanického třídění, vymežitelný projevem znaků vyplývajících z určitého genotypu nebo kombinace genotypů, odlišitelný od každého jiného souboru rostlin projevem nejméně jednoho z těchto znaků a považovaný za jednotku rozmnožovatelnou bez změny (Zák. č. 219/2003 Sb., o oběhu osiva a sadby).

Významné je zde vyplývající tvrzení, že charakteristické znaky a vlastnosti konkrétní odrůdy jsou od registrace po celou dobu používání neměnné. Proces tzv. udržovacího šlechtění proto nezakládá šlechtiteli možnost odrůdu dále vylepšovat a měnit, nýbrž představuje postup zajišťující zachování uniformity a stálosti odrůdy; jde vlastně o kvalifikovaný postup množení šlechtitelského materiálu a následných předstupňů (superelity).

Obrázek 1.: barevná, tvarová a velikostní rozmanitost odrůd semen hrachu setého je rozsáhlá

V historii pěstování vznikaly nové odrůdy různými způsoby. Nejzákladnější a po staletí používaný byl výběr nejkvalitnějšího materiálu (např. nejlepších klasů, nejjakostnějších plodů a částí rostlin poskytujících semena nebo sadbu při vegetativních způsobech rozmnožování). Výběr (selekcce) je však i základní metodou, která je uplatňována ve všech dalších složitějších metodách. Rozlišuje se přitom výběr resp. selekcce

negativní, tj. odstraňování nežádoucích rostlin a selekcce pozitivní soustředěná na nejlepší rostliny odpovídající příslušným znakům a cílům.

Metody šlechtění lze schematicky rozdělit do několika stěžejních postupů. Důležitá jsou přitom rozdílná hlediska šlechtění (tvorby odrůd) u generativně množících rostlin a rostlin rozmnožujících se vegetativně. Převládají postupy využívající generativní cestu, což se vztahuje i na některé vegetativně množené druhy (např. nové odrůdy brambor vznikají křížením - řízeným opylováním květů a získáváním semen z bobulí). Jiné postupy jsou voleny u rostlin samosprašných a cizosprašných, specifické metody jsou v liniovém šlechtění, ve šlechtění hybridů a d.

Základní metody šlechtění jsou: výběr, křížení, mutace, polyploidizace, vzdálená hybridizace.

Typy odrůd:

- odrůdy - klony (u vegetativně množících)
- odrůdy - linie včetně víceliniových odrůd (u samosprašných)
- odrůdy - kříženci (hybridní odrůdy, u samo-i cizosprašných);

Je rozlišováno 5 typů: jednoduchý kříženec (single cross), dvojitý kříženec (double cross), tříliniový hybrid, křížení inbrední linie, nebo jednoduchého křížence se syntetickou odrůdou nebo odrůdou z volného opylení a křížení dvou vybraných klonů nebo odrůd,

- odrůdy - populace (u cizosprašných).

Typ odrůdy není přímo vázán na konkrétní rostlinný druh. Např. u cukrovky mohou být jak hybridy, tak populace, u řepky se vyskytují liniové odrůdy, hybridy i populace. U převážně samosprašných luskovin (hrách) se jedná vesměs o liniové odrůdy.

Zcela samostatnou kapitolou jsou šlechtitelské metody využívající změnu struktury genomu, resp. vnesení takových vlastností, při nichž dochází ke genetickým změnám ve strukturách buňky. Výstupem jsou geneticky modifikované organizmy (odrůdy) - GMO. Zatímco ve světě mimo Evropu jsou tyto metody už řadu let komerčně využívány, postoj evropských struktur je odmítavý s poukazem na možné ohrožení životního prostředí, zdraví obyvatel a také nežádoucí narušení ustálených vlastností stávajících odrůd a organismů jejich možným zkřížením. Léta vedená polemika založená více na obchodních principech než biologické podstatě nemá zatím řešení, ale lze jen konstatovat, že produkty z GMO (soja, kukuřice a d.) jsou součástí v Evropě i u nás konzumovaných potravin, aniž by byl prokázán negativní vliv. Šlechtění GMO je převážně motivováno jak zvyšováním množství a kvality produkce, tak nepřímo i ekologickými zájmy - např. omezením chemizace šlechtěním na rezistenci nebo efektivním využíváním látek v ochraně rostlin (odrůdy Roudup-edy). Odbor rostlinné výroby ČAZV vydal letos memorandum k podpoře dalšího vývoje a využívání GMO.

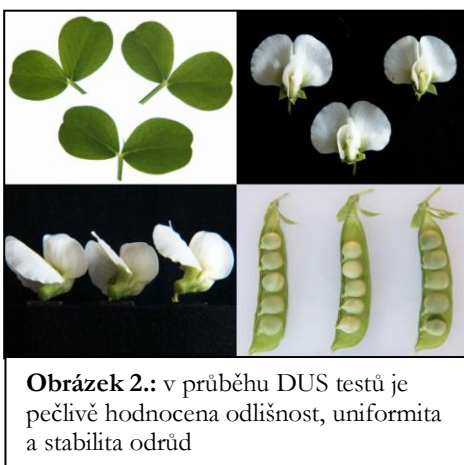
PRÁVNÍ NORMY

Současná legislativa vztahující se k problematice odrůd a semenářství byla vytvářena s využitím a respektováním příslušných směrnic EU, neboť kompatibilita s předpisy evropského společenství v celé šíři právních norem byla jednou z podmínek pro vstup ČR do EU. Úplný seznam směrnic a nařízení lze nalézt na internetové adrese: <http://eur-lex.europa.eu/RECH>. menu.do?ihmlang=cs. Přes četná pozitiva nových legislativních norem tj. ustanovení v příslušných dále uvedených zákonech a vyhláškách, lze konstatovat i stinné stránky tohoto procesu. K těm patří mj. neustálé a průběžné reagování na četné změny, k nimž dochází jak na centrální úrovni v orgánech EU, tak úprav vycházejících z činnosti a iniciativ odborných orgánů v oblasti odrůd i semenářství (UPOV, ISF, ESA, OECD, ISTA a dalších). Mnohdy jde o drobné a méně podstatné úpravy, které však předchozí znění mění. Přesná formulace ustanovení právních předpisů a snaha o úplné podchycení veškerých případů, k nimž může v praxi docházet, vede k nesmírné byrokratické zátěži celého systému. Příslušné orgány státní správy (zde především ÚKZÚZ, příp. SRS) jsou povinny dané normy striktně respektovat a čím jsou ustanovení podrobnější, tím se problematika stává pro zemědělce a konečné uživatele (dodavatele) složitější a obtížnější.

V předchozích obdobích (do počátku 90. let) byla situace o něco jednodušší jak z hlediska dlouhodobé platnosti tehdejšího zákona (Zákon o rozvoji rostlinné výroby z r. 1964) a technických norem (ČSN), tak v nesrovnatelně jednoduchém i když v obsáhlem Seznamu povolených odrůd (LPO - Listina povolených odrůd), při omezené možnosti širší introdukce zahraničních odrůd. Přesto je nutné objektivně konstatovat, že český resp. československý právní systém v povolování a zkoušení odrůd i v principech semenářské kontroly byl na špičkové úrovni. Od četných přísných pravidel udržujících zaběhlý řád vztahovaný na tuzemské podmínky bylo nutné po r. 1990 ustoupit, jiná byla naopak nově zavedena a to včetně změn pozitivních (např. registrační zkoušky vázané na DUS-testy).

Seznam tuzemských právních norem (2011) pro odrůdy a semenářství:

- Zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva sadby pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů (zákon o oběhu osiva sadby),
- Zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin a změně zákona č. 92/1996 Sb. (zákon o ochraně práv k odrůdám), ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organizmy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství; Zákon č. 30/2006 Sb., o ekologickém zemědělství,
- Vyhláška č. 378/2010 Sb., o stanovení druhového seznamu pěstovaných rostlin,
- Vyhláška č. 369/2009 Sb., o podrobnostech uvádění osiva sadby pěstovaných rostlin do oběhu (+přílohy),
- Vyhláška č. 449/2006 Sb., o stanovení metodik zkoušek odlišnosti, uniformity, stálosti a užitné hodnoty odrůd, ve znění pozdějších předpisů,
- Vyhláška č. 61/2011 Sb., o požadavcích na odběr vzorků, postupy a metody zkoušení osiva a sadby,
- Vyhláška č. 209/2004 Sb., o bližších podmínkách nakládání s geneticky modifikovanými organizmy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů,

Obrázek 2.: v průběhu DUS testů je pečlivě hodnocena odlišnost, uniformita a stabilita odrůd

- Vyhláška č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství.
- Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů ve znění zák. č. 131/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů a prováděcí vyhlášky k ochraně rostlin.

ČESKÉ TRADICE ŠLECHTĚNÍ

Úspěšná činnost šlechtitelů na našem území se datuje už od předminulého století. Kdybychom argumentovali osobou Gregora Mendela ve světovém měřítku, má se šlechtění v Čechách, na Moravě a ve Slezsku skutečně o co opírat; není přitom historicky rozhodující zda příslušné osoby používali jako svou mateřštinu český nebo německý jazyk. Přeskočeno do období vzniku Československa můžeme se chlubit existencí jednoho z nejlepších zákonů vztahujících se k oboru a sice Zákona č. 128/1921, o uznávání původnosti odrůd, uznávání osiva a sadby a zkoumání odrůd kulturních rostlin. Tento dokument se stal tehdy vzorem pro legislativu řady zemí. Podle Almanachu šlechtění, vzniklého před lety z iniciativy Českomoravské šlechtitelské a semenářské asociace (ČMŠSA), působilo v období 1. republiky a později po válce na našem území celkem 113 šlechtitelských stanic a výzkumných pracovišť. V tom nejsou zahrnuty desítky zahradnictví a individuální šlechtitelé zabývající se šlechtěním zelenin, okrasných a ovocných kultur.

V oblasti luskovin to byla mj. pracoviště Chlumecko n. Cidl., Šumperk, Lužany u Přeštice, Stará Ves a Horní Moštěnice, Uherský Ostroh, Smržice, Čelechovice na Hané a Dětenice.

Přestože u většiny druhů se z kdysi individuální činnosti postupně přecházelo na týmovou práci více odborníků a specialistů, včetně zahraniční spolupráce, vůdčí úloha konkrétního hlavního organizátora a odborníka je vždy nezbytná. Pozitivní roli někdy sehrávají komerční zájmy společností, které příslušné osoby zaměstnávají. Také stále narůstající tlak zahraničních firem opírajících se o obrovský kapitál a obchodní vliv je zcela zřetelný. Ne vždy jde ale o situaci negativní. Na jedné straně můžeme např. konstatovat, že české odrůdy hrachu, příp. bobu, jsou stále na špičkové úrovni v měřítku střední Evropy, na druhé straně se např. pěstitelé sóji mohou opírat jen o odrůdy ze světového sortimentu.

ZKOUŠENÍ A REGISTRACE ODRŮD

Návazně na citovaný prvorepublikový zákon a aktivity šlechtitelů i kontrolní činnosti v dané oblasti, opíralo se naše zkoušení a povolování odrůd o precizní

pokusnické zásady a bylo velmi objektivní. V r. 1951, po zřízení ÚKZÚZ, převzala veškerou danou činnost tato instituce a tento stav, v podobě akceptované upravené legislativy po vstupu ČR do EU, trvá. Do r. 1995 rozhodovalo o povolování odrůd a jejich zapsání do Státní odrůdové knihy Ministerstvo zemědělství na návrh ÚKZÚZ. Poradním orgánem byla Státní odrůdová komise složená z odborníků mimo ÚKZÚZ. V dalších letech rozhoduje o registraci odrůd ÚKZÚZ (dále Ústav) ve správním řízení.

Činnost související s registrací provádí nyní Národní odrůdový úřad, který byl zřízen v r. 2007 po rozdělení odboru odrůdového zkušebnictví na dvě části. Registrace odrůd probíhá podle zákonem stanovených norem a přesných metodických postupů a pravidel. Odrůdy přijaté do zkoušek jsou zkoušeny na vlastních zkušebních stanicích Ústavu, jichž je nyní po jejich redukci z úsporných důvodů 19 a dále na 33 dalších zkušebních místech (dřívějších stanicích, školách, výzkumných pracovištích). Přitom jsou pokryty jak různé klimatické oblasti ČR, tak je dostatečným počtem zkušebních míst zajištěna objektivita při statistickém hodnocení výsledků.

Legislativní předpisy, včetně Ústavem vydávaných materiálů, stanovují podmínky pro zkoušení jednotlivých druhů, mj. minimální velikost parcel, počet opakování (nyní po redukci 3), jejich rozmístění, osevni sledy, výživa a ochrana rostlin a d.

Do r. 1989 byl počet povolených (nyní registrovaných) odrůd ročně více méně stejný a zahraniční odrůdy byly povolovány výjimečně při nedostatku materiálu z tuzemských odrůd. Od té doby se počet registrací zmnohonásobil. Zatímco před 60 lety v r. 1951 bylo povoleno kolem 300 odrůd polních plodin a 100 odrůd zelenin, nyní je registrováno přes 1500 odrůd polních plodin, 900 odrůd zelenin a na 500 odrůd ovocných druhů.

Zkoušky pro registraci odrůd probíhají na základním principu tzv. DUS-testů (Distinction - odlišnost, Uniformity - vyrovnanost, Stability - stálost) a hodnocení užité hodnoty. Požadavky pro jednotlivé druhy a skupiny plodin jsou specificky rozlišovány, tj. jak v rámci generativně množených polních plodin a zelenin, tak vegetativně množených plodin i ovocných druhů. Zkoušení je povinné u registrace druhů uvedených v Druhovém seznamu zákona o oběhu osiva a sadby. Povinné registraci nepodléhají okrasné druhy (květiny, okrasné dřeviny), užitná (hospodářská) hodnota není hodnocena u zelenin.

Odborným vedením a odpovědností za provádění zkoušek jsou pověřeny specializované referáty pro skupiny plodin. Příslušný referent zpracovává a vyhodnocuje zkoušky a závěry předává k rozhodnutí vedení NOÚ a ÚKZÚZ. Výsledky jsou publikovány jak formou informačních brožur, tak jsou na stránkách internetu. Obdobně jak je tomu v jiných státech, lze se proti rozhodnutí Ústavu odvolat (blíže legislativa).

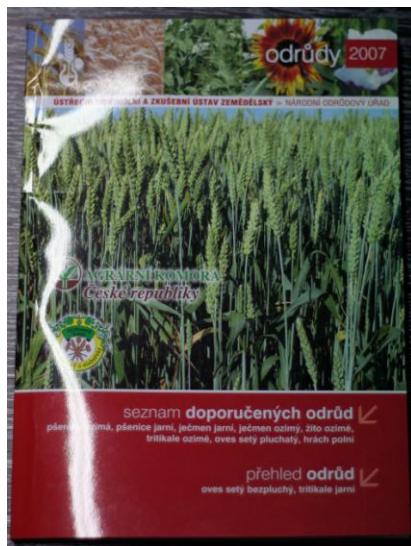
PRÁVNÍ OCHRANA ODRŮD

Ochrana práv k odrůdám byla uplatněna v bývalém Československu od r. 1989, Šlechtitelská osvědčení udělovalo Ministerstvo na základě zkoušek ÚKZÚZ. Od r. 1991 se Československo stalo členem Mezinárodní unie na ochranu nových odrůd rostlin (UPOV), od r. 1993 se to týkalo České republiky. V současné době platí zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin. Návně na pravidla UPOV a legislativu ES přistoupila ČR k Mezinárodní úmluvě na ochranu nových odrůd rostlin a rozhodovací pravomoc byla přenesena na ÚKZÚZ jako správní úřad.

Počet chráněných odrůd v ČR je v posledních letech kolem 700. Některé odrůdy jsou chráněny v rámci národních práv, jiné na úrovni evropských práv. Podmínkou k udělení ochranných práv je, aby odrůda splňovala novost, odlišnost, uniformitu a stálost. Zvláštní ustanovení se týká názvu odrůdy. V zákoně jsou popsány podrobnosti k řízení procesu - od žádosti po vydání šlechtitelského osvědčení a po kontrolu udržování odrůdy. Rovněž je zevrubně popsán rozsah ochranných práv včetně možnosti využívání farmářského osiva, práv a povinností držitele šlechtitelských práv i pěstitele. Pozn.: blíže k farmářskému osivu je uvedeno dále v části Množení. Zákon také rozvádí problematiku poplatků, převodu ochranných práv, zánik a zrušení ochranných práv a další.

Příklad - počet chráněných odrůd u brachu v r. 2011: podle národní legislativy 15 odrůd, právní ochrana v ES se vztahuje na 10 v ČR registrovaných odrůd.

DOPORUČOVÁNÍ ODRŮD

Obrázek 3.: publikace nazvaná *seznam doporučených odrůd* je pravidelně vydávána ÚKZÚZ v Brně

Doporučování odrůd navazuje na registrační zkoušky. Provádí se ve smyslu ustanovení zákona (č. 219/2003 Sb.) u vybraných plodin a na vybraných zkušebních místech s cílem doporučit pěstitelské praxi nejvýkonnější a nejvhodnější odrůdy, vyhovující příslušné pěstitelské lokalitě. V zájmu objektivity jsou zkoušky 4- leté, ale po třech letech mohou být odrůdy zařazeny do seznamu předběžně doporučených. Systém doporučování odrůd vycházející ze zkušeností předních států (např. Velké Británie, Německo) je odborně spravován Národním odrůdovým úřadem ÚKZÚZ, administrativně a organizačně je u jednotlivých skupin plodin zastřešován pěstitelskými svazy. Doporučování se vztahuje na odrůdy vybraných obilovin, olejnin, brambor, pícnin a dalších. Z luskovin se doporučování týká hra-

chu a sóji, systém je v gesci APZL, výsledky jsou publikovány na web- stránkách ÚKZÚZ i APZL a vydávají se také písemnou formou (brožury).

Důležitá informace je, že do seznamu doporučených odrůd mohou být zařazeny jen ty, které jsou registrovány v ČR. Odrůdy, které jsou registrovány v jiných státech, resp. jsou uvedeny ve Společném katalogu odrůd EU, ale nejsou registrovány v ČR se tak do doporučených nedostávají, i když jde v některých případech o odrůdy s příznivými pěstitelskými parametry. Tato problematika je odvislá od postoje příslušných vlastníků a udržovatelů odrůd (držitelů práv k odrůdám).

DRUHY OSIV A JEJICH VYUŽÍVÁNÍ

Osivo je soubor semen použitelných k výsevu a založení porostu.

Často je slyšet názor, že osivo je pouze certifikované osivo, žádné jiné nemůže být osivem nazýváno. Je to sice tvrzení dobře míněné v prospěch kvality i v zájmu vlastníků a udržovatelů odrůd, ale jak z následujícího vyplývá, přinejmenším velmi nepřesné a tedy mylné.

V zákoně o oběhu osiva a sadby se vyskytují pojmy:

- certifikovaný rozmnožovací materiál (přeneseně se proto kategorie C v generacích C1, C2, příp. C3 může nazývat certifikované osivo), což se ale vztahuje i na další rozmnožovací materiál pokud je uznáván, tj. předstupně a základní r.m.- elitu,
- standardní rozmnožovací materiál; jako osivo se používá u zelenin (nepodléhá uznávacímu řízení resp. úřední certifikaci),

- obchodní osivo - vztahuje se jen na druhy: hořčice černá, lesknice vodní, lipnice roční, pískavice řecké seno, vičenec a vikev panonská. Nepodléhá uznávacímu řízení. V zákoně o ochraně práv k odrudám je uváděn pojem farmářské osivo. Praxe chybí, nazývá-li tímto termínem každé osivo, které si pěstitel (množitel) vyrábí sám bez uznávacího řízení. Ve skutečnosti se farmářské osivo vztahuje pouze na právně chráněné odrůdy následujících druhů:

- obiloviny (oves, ječmen, žito, tritikale, pšenice obecná, tvrdá a špalda),
- krmné r. (lupina, hrách, bob, vikev setá, vojtěška, jetel alexandrijský a perský),
- brambor,
- olejny a prádne (řepka, řepice, len olejný).

Pěstitel je povinen odvádět za využívání farmářského osiva držitelům šlechtitelských práv licenční poplatky podle zvláštního předpisu.

Osivo, které neprošlo uznávacím řízením u druhů uvedených v Druhovém seznamu (s výjimkou osiva standardního a obchodního a také osivo farmářské) je v obecném smyslu "vlastní osivo", které nesmí být uváděno do oběhu. Existuje v relativně značném rozsahu. Je také nutno charakterizovat tzv. "přírodní osivo", rovněž v zákoně neuváděné, ale existující u veškerých druhů a odrůd. Jedná se o hrubě předčištěný materiál po sklizni, který po úpravách a příp. sušení může být déle skladován a následně čištěn, tříděn a finalizován.

Účelem popisu všech charakterizovaných vlastností osiva je ukázat na stav, aby k pěstování byl používán nejkvalitnější materiál se zárukou odrůdové pravosti a čistoty, kontrolovaného zdravotního stavu a s limitními biologickými a semenářskými znaky, při zabrání využití osiva špatného, zhnednocujícího odrůdu i výsledky pěstování. Certifikované osivo, které prošlo celým uznávacím řízením (v porostu i materiálu) je nesporně zárukou optimálních vlastností. Objektivně je třeba dodat, že osivo, které pochází z uznaných množitelských porostů a nebylo uznáno do finále nebo osivo, které nebylo vykoupeno semenářkou firmou a zůstane množiteli na skladě může být biologicky plnohodnotné, za předpokladu jeho dobrých fyzikálních vlastností. Přestože uvádění do oběhu tohoto materiálu není v souladu se zákonem a je to jedna z příčin tzv. černého trhu, může jít o materiál, který je s oficiálně certifikovaným materiálem téměř totožný. Osivo pocházející z nekontrolovaných porostů je ovšem zcela nežádoucí.

MNOŽENÍ ODRŮD

Žádná odrůda by nemohla existovat, kdyby nebyla zajištěna její reprodukce - rozmnožování osiva (sadby). Semenářství, jak se tento obor činnosti nazývá, je po legislativní stránce pokryto citovaným zákonem č. 219/2003 Sb., o oběhu osiva a sadby, ve znění pozdějších předpisů a několika prováděcími vyhláškami včetně metodik a regulativů mezinárodních organizací (ISTA, OECD ad.). Mnohá opatření jsou obsažena také v ustanoveních z ochrany rostlin, ekologického zemědělství, problematiky registrace a právní ochrany odrůd a d.

Stěžejní pasáže semenářství lze shrnout do několika okruhů:

- kategorie rozmnožovacího materiálu (osiva, sadby),
- způsoby rozmnožování a obecné zásady množení,
- pěstování, ošetřování a sklizeň množitelských porostů

- úpravy osiva
- uznávací řízení a certifikace
- semenářská kontrola
- uvádění do oběhu

Schéma podmínek úspěšného množení:

- vhodné přírodní podmínky,
- genetické a fyziologické podmínky,
- umístění porostu v lokalitě (poloha, předplodina, izolace, vlivy škodl. organizmů),
- agrotechnické podmínky (příprava půdy, setí, organizace porostu, výživa, kultivace a ošetřování, ochrana rostlin),
- termín a způsob sklizně,
- posklizňové úpravy,
- balení, adjustace, skladování,
- propagace, pestrost sortimentu, obchod.

K oběma uváděným schémátům jsou podrobnosti zevrubně uváděny a komentovány v publikacích uvedených v závěru.

UZNÁVACÍ ŘÍZENÍ

Je proces úředního zkoušení množitelských porostů a rozmnožovacího materiálu....(viz pojem v zákoně). Uznávací řízení zajišťuje ÚKZÚZ svými terénními pracovníky (inspektoři) a laboratorními zkouškami. V některých případech může Ústav svěřit část těchto výkonů pověřeným osobám, při zajištění svého dozoru.

Chronologický postup je uveden v tabulce:

a) řízení o uznání množitelského porostu:

úkon	zajišťuje
podání žádosti	dodavatel
přehlídka množit. porostu	ústav, nebo pověř. osoba
vydání uznávacího listu	ústav, nebo pověř. osoba
nebo rozhodnutí o neuznání	ústav

b) řízení o uznání rozmnož. materiálu (osiva, sadby)

úkon	zajišťuje
podání žádosti	dodavatel
kontrola splnění podmínek	ústav
odběr vzorku	ústav, nebo pověř. osoba
zkoušení vzorku	ústav
vydání uznávacího listu	ústav
nebo rozhodnutí o neuznání	ústav

Povinnost uznávacího řízení u druhů v

Druhovém seznamu s výjimkou kategorie standardní r.m., obchodního osiva a farmářského osiva se vztahuje na kategorie:

kategorie	uznávací řízení
šlechtitelský materiál	je-li uváděn do oběhu nebo využíván pro výrobu certifikovaného r.m.
rozmnožovací materiál předstupňů	je-li uváděn do oběhu
základní rozmnož. materiál (líta E)	povinné
certifikovaný r.m. (osivo) C1	povinné
ústo C2	povinné

UVÁDĚNÍ DO OBĚHU

Jak ze zákona o oběhu osiva a sadby vyplývá, lze do oběhu uvádět jen rozmnožovací materiál (osivo) uznávaný, standardní nebo obchodní a to u všech druhů uvedených v Druhovém seznamu. Uvádění do oběhu jiných osiv (viz výše) je porušením zákona a podléhá sankcím. Pozn.: pro révu vinnou a ovocné druhy platí zvláštní kategorie. Druhy neuvedené v Druhovém seznamu, tj. např. okrasné druhy s výjimkou těch, které jsou ve zvláštním režimu, např. jsou právně chráněny, lze obchodovat a uvádět do oběhu volně bez omezení. Výtah z definice: Uváděním do oběhu se rozumí obchodní skladování, prodej nebo jiný způsob převodu nebo přechodu rozmnožovacího materiálu na jinou osobu, pokud jsou tyto činnosti prováděny za účelem jeho obchodního využití. Za uvádění do oběhu se považuje rovněž nabízení k prodeji (včetně inserce); za uvádění do oběhu se nepovažuje výroba nebo úprava pro jiné osoby... a poskytnutí rozmnožovacího materiálu pro šlechtitelské, výzkumné a pokusné účely.

Celou problematiku odrůd zastřešuje v ČR Českomoravská šlechtitelská a semenářská asociace (ČMŠSA)

Zprávy APZL - informační občasník vydává pro členy a příznivce Asociace pěstitelů a zpracovatelů luskovin, Šumperk, Zemědělská 16, IČ: 26999544. Ev. č.: MK ČR E 19723, ISSN 1804 - 5863
Redakční rada: Ing. R. Dostálová, Ing. M.Hochman, Ing. M.Houba,CSc., Ing.M. Hýbl,PhD., Ing. J.Prášil
Texty připravil: Ing. M.Houba, CSc.
Grafická úprava: Ing. M.Hýbl, PhD.
NEPRODEJNÉ, ZDARMA,
Tisk: 1. 9. 2011